

Ministerie van Asiel en Migratie
t.a.v. mw. mr. drs. A.W.H. Bertram
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum
10 oktober 2024
Kenmerk
TIS/U202400506
Telefoon
06-10182952
Bijlage(n)
-

Knelpunten bij invoering van de eigen bijdrage voor ontheemden uit Oekraïne

Geachte mevrouw Bertram,

Gemeenten zouden per 1 juli 2024 een eigen bijdrage kunnen innen bij volwassen ontheemden met inkomsten die in de gemeentelijke opvang verblijven. Er is een implementatieperiode van zes maanden zodat gemeenten naar de invoering van de regeling toe kunnen werken. Gemeenten zijn voorstander van het vragen van een eigen bijdrage voor de kosten van opvang. We merken dat de huidige regelgeving een goede uitvoering in de weg staat.

Bij de totstandkoming van de regeling voor het innen van de eigen bijdrage is er geen uitvoeringstoets gedaan voor de uitvoering door gemeenten. Hierdoor is onvoldoende zicht op de impact en uitvoeringsconsequenties in de gemeentelijke uitvoering en ontbreekt het zicht op de benodigde randvoorwaarden. Momenteel zijn in ieder geval twee uitvoeringsknelpunten bekend. We vragen u om twee aanpassingen van de wet- en regelgeving.

1. Ontbreken juridische grondslag voor benodigde gegevensdeling

In de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne is een grondslag geregeld voor gegevens, zoals bedoeld in artikel 33, tweede lid a t/m c van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen. Dat is niet geregeld voor artikel 33, tweede lid d (gegevens van de Belastingdienst). Zonder de gegevens die worden genoemd in art. 33 tweede lid sub d kan het brutoloon niet worden herleid tot een nettobedrag. Als gevolg hiervan is de Suwinet-pagina (ontwikkeld door het Bureau Keteninformatisering Werk en Inkomen) waarmee gemeenten de hoogte van de inkomens kan controleren nog niet gelanceerd. Ook de dienstverlening van het Inlichtingenbureau kan niet worden geëffectueerd. Deze dienstverlening bestaat juist uit het berekenen van een nettobedrag aan de hand van de gegevens van lid 2 a t/m d van artikel 33. Aan de hand van deze berekening kunnen gemeenten bepalen of er sprake is van een inkomen dat het vragen van een eigen bijdrage rechtvaardigt of dat het opleggen van een eigen bijdrage tot onevenredig nadeel leidt.

Zolang dit niet geregeld is zal een gemeente, op grond van de informatieplicht van ontheemden zoals opgenomen in de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO), de netto inkomensgegevens moeten opvragen bij de ontheemde. Dat betekent een forse (handmatige) uitvoerings- en administratieve last. Dit is onwenselijk en voor gemeenten lastig werkbaar, zeker niet wanneer zij een groot aantal ontheemden opvangen. Ook zijn gemeenten maar deels geholpen met de bruto inkomensgegevens, want het inschatten van een daaruit volgend nettobedrag is onzeker en biedt onvoldoende basis voor het in gang zetten van dergelijke inningen.

2. Geen mogelijkheid tot invorderen bij dwangbevel

Indien een Oekraïner weigert de eigen bijdrage te betalen is het voor de houdbaarheid en geloofwaardigheid van de regeling nodig om te kunnen handhaven¹. Dit is omslachtig met de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne. Wanneer een ontheemde de bijdrage niet betaalt, zal de gemeente een civiele procedure moet opstarten voor naleving van de regels. Dit is zeer tijdrovend en kost veel uitvoeringscapaciteit. Daarnaast wegen de kosten van de gerechtelijke procedure hoogstwaarschijnlijk niet op tegen de baten. De inschatting is dus dat gemeenten slechts heel beperkt zullen handhaven en invorderen. Dit kan worden opgelost door een bepaling overeenkomstig artikel 60, tweede lid, van de Participatiewet op te nemen in de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne.

Bij de uitvoeringstoets naar het verplicht intrekken van verstrekkingen (eet- en leefgeld) is gemeenten gevraagd naar het invoeren van een eigen bijdrage². Er zijn daarbij twee voorbeeldscenario's belicht die niet overeenkomen met de bepalingen in de huidige regeling. Desondanks kwam ook in deze toets de conclusie naar voren dat het uitvoeren van een dergelijke regeling tot veel complexiteit in de uitvoering zal leiden. Ook zijn daarbij de benodigde randvoorwaarden rondom gegevensdeling en invordering benadrukt. Ook in gesprekken tussen uw ministerie en VNG zijn die noodzakelijke randvoorwaarden herhaaldelijk aan bod gekomen en toegelicht. Het rijk heeft dit uiteindelijk niet meegenomen bij de totstandkoming van de uiteindelijke regeling.

We vragen u om dit met spoed op te lossen, zodat gemeenten in staat worden gesteld om per 1 januari 2025 op een werkbare en effectieve wijze de eigen bijdrage te kunnen innen. Wanneer 1 januari 2025 niet wordt gehaald moet er ook rekening gehouden met een langere implementatietermijn dan het halfjaar waar nu in is voorzien.

¹ Invorderen bij de RooO is veel lastiger dan in de Participatiewet, waar de mogelijkheid om in te vorderen bij dwangbevel bestaat.

² [Uitvoeringstoets Regeling opvang ontheemden Oekraïne 2023 | VNG](#)

Daarnaast willen we u erop wijzen dat de uitdagingen voor de uitvoeringspraktijk op dit moment mogelijk nog onvoldoende worden overzien. Dergelijke reparaties na gewijzigde wet- en regelgeving onderstrepen het belang van een uitvoeringstoets aan de voorkant van het proces. We roepen daarom op tot naleving van de gemaakte afspraken in de Code Interbestuurlijke Verhoudingen en specifiek aandacht te hebben voor het laten uitvoeren en opvolgen van uitvoeringstoetsen en kostenonderzoeken. We vragen u daarom om naast de twee voorgestelde wetswijzigingen ook de uitvoering van de regeling te blijven volgen en waar nodig gemeenten te faciliteren.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

I.G.D. Hoogstrate
Directeur Beleid